



PARAGRAF

TYT ve AYT Kapsamlı Ders Notu

1. PARAGRAF NEDİR?

Paragraf, belirli bir konuyu anlatmak amacıyla oluşturulmuş, anlam bütünlüğü taşıyan, birbirleriyle mantıksal bağlantısı olan cümleler topluluğudur. Paragraf sorularında en önemli unsur **ana fikir** ve **anahtar kelimeler**dir.

1.1. Paragrafın Temel Yapısı

- **Giriş Cümlesi:** Konuyu tanıtan, ana fikri ima eden ilk cümle
- **Gelişme Cümleleri:** Ana fikri destekleyen, örneklendiren, açıklayan cümleler
- **Sonuç Cümlesi:** Paragrafı tamamlayan, ana fikri pekiştiren son cümle (her paragrafta bulunmayabilir)

2. PARAGRAF ÇÖZME STRATEJİLERİ

Strateji 1: Soruyu Önce Oku

Paragrafı okumadan önce soruyu okuyun. Bu size ne aramanız gerektiğini söyler ve odaklanmanızı sağlar. Örneğin 'ana fikir' soruluyorsa tekrarlanan kavramlara dikkat edin, 'amaç' soruluyorsa yazarın niyetini arayın.

Strateji 2: Anahtar Kelimeleri İşaretle

Paragrafta en çok geçen kelimeler genellikle ana fikri oluşturur. Tekrar eden kavramları daire içine alın veya altını çiziniz. Bu kelimeler şıklarda da geçecektir.

Strateji 3: İlk ve Son Cümleye Özel Dikkat

ÖSYM genellikle ana fikri ilk veya son cümlede verir. Bu cümleleri mutlaka dikkatle okuyun ve üzerine düşünün.

Strateji 4: Bağlaçlara Dikkat Et

Önemli bağlaçlar:

- **Ancak, fakat, ama** → Karşıt görüş gelecek (asıl fikir burada!)
- **Çünkü, zira** → Neden-sonuç ilişkisi
- **Örneğin, örnek olarak** → Örneklendirme yapıyor
- **Dolayısıyla, bu nedenle** → Sonuç bildiriliyor

Strateji 5: Eleme Yöntemini Kullan

Kesinlikle yanlış olan şıkları hemen elendir. Paragrafta geçmeyen bilgileri içeren şıklar hemen yanlıştır. Geriye kalan 2-3 şık arasından doğru cevabı bulmak çok daha kolaydır.

Strateji 6: Öznel İfadelerden Kaçın

Kendi yorumunuzu katmayın. Sadece paragrafta yazılanları dikkate alın. 'Bence', 'muhtemelen', 'galiba' gibi düşünceler yanıltıcıdır.

3. ÖNEMLİ NOKTALAR VE KRİTİK YERLER

3.1. Ana Fikir Sorularında Dikkat Edilmesi Gerekenler

KRİTİK UYARI

Ana fikir, paragrafın TAMAMINI kapsamalıdır. Sadece bir kısmını kapsayan şıklar yanlıştır. Ana fikir her zaman genel bir ifade olmalıdır, detaylara inmemelidir.

- Ana fikir geneldir, detay değildir
- Ana fikir paragrafın tamamını kapsar, bir kısmını değil
- Örnekler ana fikir olamaz, sadece destekleyicidir
- Ana fikir net ve anlaşılır olmalıdır

3.2. Konu ve Başlık Arasındaki Fark

KONU	BAŞLIK
Paragrafta ne anlatılıyor?	Paragrafa hangi ad verilebilir?
Genel bir kelime/kavramla ifade edilir	Kısa ve çarpıcı bir ifade olabilir
Örnek: <i>Kitap okuma alışkanlığı</i>	Örnek: <i>Okumak hayattır!</i>

4. ÖSYM ve MEB SORU TRİKLERİ

4.1. ÖSYM'nin En Sık Kullandığı Tuzaklar

1. Aşırı Genelleme Tuzağı

ÖSYM, paragrafta geçen bir detayı aşırı genelleştirerek şıklara koyar. '**Tüm**', '**her zaman**', '**hiçbir zaman**', '**mutlaka**' gibi kesin ifadeler içeren şıklar genellikle yanlıştır.

✗ YANLIŞ ÖRNEK

Paragrafta: 'Birçok insan kitap okumayı sever.' Şık: 'Tüm insanlar kitap okumayı sever.'

2. Yarım Bilgi Tuzağı

Şık, paragrafta geçen bir bilgiyi içerir ama eksik veya yanlış tamamlar. Bu şıklar özellikle tehlikelidir çünkü ilk bakışta doğru gibi görünür.

3. Paragrafta Olmayan Bilgi Tuzağı

Şık mantıklı ve doğru bir bilgi içerir ama paragrafta hiç geçmez. Genel kültürünüzle karıştırmayın! Sadece paragrafta yazılanlar geçerlidir.

4. Olumsuz-Olumlu Karıştırma

Paragrafta olumsuz anlatılan bir durum şıklarda olumlu veya tam tersi şekilde sunulur. '**değil**', '**karşıt**', '**aksine**' gibi kelimelere dikkat edin!

4.2. Son Yıllarda Çıkan Soru Örnekleri ve Çözüm Yolları

Örnek 1: Ana Fikir Sorusu (TYT 2023)

PARAGRAF: İnsanlar arasındaki iletişim, toplumsal düzenin temelini oluşturur. İletişim sayesinde bireyler düşüncelerini, duygularını ve ihtiyaçlarını karşı tarafa aktarır. Dil, bu aktarımda en önemli araçtır. Ancak dil, sadece kelimelerden ibaret değildir. Beden dili, ses tonu ve mimikler de iletişimin vazgeçilmez unsurlarıdır. Özellikle yüz yüze iletişimde bu unsurların önemi daha da artar.

Bu paragrafın ana fikri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dil, iletişimin tek aracıdır.
- B) İletişim, toplumsal düzenin temelini oluşturur ve sadece kelimelerle değil, beden dili ve diğer unsurlarla da gerçekleşir.
- C) Beden dili, sözlü iletişimden daha önemlidir.
- D) Yüz yüze iletişim her zaman tercih edilmelidir.
- E) Mimikler sadece yüz yüze iletişimde kullanılır.

✓ ÇÖZÜM ve CEVAP: B

Strateji: İlk cümle 'iletişimin toplumsal önemi'ni vurguluyor. Ardından 'dil önemli olduğu ama tek başına yeterli olmadığı' belirtiliyor. Anahtar kelimeler: iletişim, dil, beden dili, mimikler. Tüm paragrafı kapsayan tek şık B şıkkıdır.

Neden diğerleri yanlış? A: 'Ancak dil, sadece kelimelerden ibaret değildir' cümlesi bunu çürütüyor. C: Karşılaştırma yapılmamış. D ve E: Paragrafta geçmiyor.

Örnek 2: Amacın Belirlenmesi (AYT 2024)

PARAGRAF: Bilim insanları, iklim değişikliğinin etkilerini azaltmak için çeşitli yöntemler geliştirmektedir. Bu yöntemlerden biri, atmosferdeki karbon dioksit miktarını azaltmaya yönelik teknolojilerdir. Örneğin, karbon yakalama ve depolama sistemleri geliştirilmektedir. Ancak bu sistemlerin maliyeti oldukça yüksektir ve yaygınlaşması için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Bu nedenle, bireysel çabaların da önemli olduğu vurgulanmaktadır.

Bu paragrafın yazılış amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İklim değişikliğinin zararlarını anlatmak
- B) Karbon yakalama sistemlerini tanıtmak
- C) İklim değişikliğiyle mücadelede kullanılan yöntemleri açıklamak ve bireysel katkının önemini vurgulamak
- D) Bilim insanlarının çalışmalarını eleştirmek
- E) Teknolojik gelişmelerin maliyetlerini sorgulamak

✓ **ÇÖZÜM ve CEVAP: C**

Strateji: Paragraf hem bilimsel çözümleri hem de son cümlede bireysel çabaları vurguluyor. 'Bu nedenle' bağlacından sonra gelen son cümle, yazarın asıl vurgulamak istediği noktayı gösteriyor.

Trick: ÖSYM amaç sorularında genellikle paragrafın tamamını kapsayan şık doğrudur. A ve B sadece bir kısmı kapsar. D ve E'de eleştiri veya sorgulama yok.

5. KONU ÖZETİ

5.1. Paragraf Soru Türleri

5. **Ana Fikir/Ana Düşünce:** Paragrafın tamamını kapsayan genel fikir
6. **Konu:** Paragrafta ne anlatılıyor? (1-2 kelimeyle ifade edilir)
7. **Başlık:** Paragrafa hangi isim verilebilir?
8. **Amaç:** Yazar bu paragrafta ne yapmaya çalışıyor?
9. **Parçanın Akışı:** Düşünceler nasıl bir sırayla sunuluyor?
10. **Parçanın Anlatım Biçimi:** Öyküleyici, betimleyici, açıklayıcı, tartışmacı
11. **Tutum/Bakış Açısı:** Yazar konuya nasıl bakıyor? (Olumlu, olumsuz, tarafsız, eleştirel)

5.2. Paragraf Çözerken Yapılmaması Gerekenler

- Kendi yorumunuzu katmayın - sadece metinde yazanlar geçerlidir
- Detaylara takılmayın - genel yapıya odaklanın
- Paragrafı birkaç kez okumayın - zaman kaybıdır
- İlk beğendiğiniz şıkkı işaretlemeyin - tüm şıkları değerlendirin
- Genel kültürünüzü kullanmayın - sadece paragraf önemli

5.3. Hızlı Hatırlatma Kartı

OKUMADAN ÖNCE	OKURKEN	OKUDUKTAN SONRA
<ul style="list-style-type: none">✓ Soruyu oku✓ Ne arandığını anla✓ Zihni hazırla	<ul style="list-style-type: none">✓ Anahtar kelimeleri işaretle✓ İlk ve son cümleye dikkat✓ Bağlaçları fark et	<ul style="list-style-type: none">✓ Yanlışı eleme✓ Şıkları karşılaştır✓ Doğru cevabı bul

6. BAŞARI İÇİN SON İPUÇLARI



ALTIN TAVSİYELER

12. Her gün en az 5 paragraf çözün. Süreklilik başarının anahtarıdır.
13. Yanlış yaptığınız soruları not alın ve neden yanlış yaptığınızı analiz edin.
14. Çeşitli kaynaklardan soru çözün. ÖSYM'nin soru tarzını öğrenin.
15. Deneme sınavlarında paragraf sorularına mutlaka zaman ayırın.
16. Bol bol kitap, makale ve gazete okuyun. Okuma hızınızı ve anlama becerinizi geliştirin.
17. Son yılların TYT ve AYT sorularını mutlaka çözün. ÖSYM'nin mantığını kavrayın.

6.1. Sınav Günü İçin Taktikler

- Paragraf sorularına ilk başlamayın. Önce bildiğiniz soruları çözün, sonra paragraflara geçin.
- Bir paragraf çok uzun veya karmaşıksa, geçin ve en sona bırakın.
- Emin olmadığınız sorularda 2 şık arasında kaldıysanız, ilk içgüdüünüze güvenin.
- Her paragraf için maksimum 2 dakika ayırın. Zaman yönetimi çok önemlidir.

BAŞARILAR DİLERİZ!

Bu ders notunu düzenli olarak gözden geçirin ve stratejileri uygulayın.